

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 22

LJUBLJANA, DNE 26. MAJA 1937

LETO X.

Borba proti Jugoslovanski strokovni zvezi

Poročali smo že o jeseniškem dogodku dne 1. maja. Naši tovariši so imeli staro lepo navado, da so vsako leto 1. maja imeli skupno sv. mašo za pokojne člane skupine kovinarjev Jugoslovanske strokovne zveze. Tudi letos so običajno, kakor vsako leto, vse potrebno uredili, da bi se darovala sv. maša ob 8 v savski cerkvi. Nepričakovano pa je bila sv. maša preprečena in se je sv. maša darovala po naročilu podružnice Zveze združenih delavcev. Na račun te novoustanovljene organizacije niso naši tovariši mogli obdržati svoje nad 20 let stare navade.

Ze dalje časa se bije hud boj v Št. Vidu nad Ljubljano. Na vsak način hoče gotov króg ljudi ustanoviti v tem industrijskem kraju podružnico ZZZ. Toda ker ne gre tako gladko in najbrž tudi ne bo šlo, se poskuša na drug način. Zaradi tega se je našim tovarišem v Št. Vidu prepovedala uporaba dvorane v Društvenem domu, tako da morajo uporabljati za svoje organizacijske potrebe gostilniške prostore.

Na Jesenicah ima naša Krekova družina svoj tečaj. Ta prosvetna predavanja ima družina v prostorih Konsumnega društva, ker niso dobili dovoljenja v prostorih Krekovega doma.

V zadnji »Delavski Pravici« čitamo poziv strokovne skupine JSZ na Javorniku, v katerem odbor poziva predsednika ZZZ na Jesenicah, naj pove, odkod ima toliko moči, da grozi posameznikom, da bodo zleteli iz tovarne, če se organizirajo pri strok. skupini kovinarjev JSZ na Javorniku in ne pri ZZZ na Jesenicah.

V »Slovencu« z dne 20. maja 1937 pravi dr. J. Gr. pod naslovom: »Zakaj pismo krščanski socialisti« naslednje: Nova organizacija (ZZD, op. ured.) ni nastala iz konkurence ali strankarskih razlogov, ampak iz želje, postaviti krščansko delavsko gibanje na zanesljivi katoliško podlago in tako obvarovati delavstvo marksizma, h kateremu nujno vodi kompromisarstvo krščanskih socialistov.

Zato torej boj proti JSZ. Mi dobro vemo, da tudi to ni glavni razlog za novo katoliško delavsko organizacijo. Majhen pogled v preteklost nam dovolj jasno kaže, da tu ne gre za nikako novo globoko katoliško delavsko gibanje v delavskih vrstah, saj je Jugoslovanska strokovna zveza skozi vseh 40 let svojega obstoja vršila važne katoliške naloge med delavstvom v najodličnejši meri kot noben drug stan ne. Ne vemo, če bi si upal sedaj kak široko-ustnež proti Jugoslovanski strokovni zvezi tako na barikade za delavske pravice in za krščanska načela v praktičnem življenju kot ravno člani JSZ. Tudi z najmerodajnejših mest je JSZ za svoje delo dobila priznanje. Med tem časom pa nekaki integralni katoličani izganjajo člane JSZ iz društvenih dvoran, za katere lahko rečemo, da bi jih brez idealizma naših tovarišev ne bilo, onemogočajo stare lepe verske navade in celo grozijo z odpustom iz

Zagorski apneničarji so dobili novo kolektivno pogodbo

»Delavska Pravica« je že poročala, da so apneničarji pri apnenicah TPD v Zagorju v mezdnem gibanju. Na posredovanje JSZ se je v sporazumu z generaln. ravnateljstvom TPD v Ljubljani določila razprava o zahtevah, katere je vložilo delavstvo, na četrtek, dne 20. maja. Za delavstvo so se razprave udeležili zastopniki vseh treh strokovnih organizacij. JSZ je zastopal tov. Rozman, Zvezo rudarjev s. Arh, NSZ pa g. Žerjal. Poleg teh so bili navzoči tudi delavski obratni zaupniki. Razpravo je vodil generalni ravnatelj g. Skubec.

Delavstvo je postavilo za to razpravo zahteve, katere so se obravnavale in se je o njih tudi sklepalo.

V uvodni debati je TPD obrazložila svoje stališče in težave, s katerimi se bori v pogledu konkurence in nerentabilnosti poljskih peči. Zastopniki delavstva so ugotavljali, da so plače tega delavstva izredno nizke, da je v zadnjem času draginja občutno porasla, kar se pri slabih zasluškkih tega delavstva še posebno pozna. Po daljših razgovorih in posvetovanjih se je dosegel naslednji sporazum:

1.) V četrti kategoriji, v kateri so bili doslej vsi pod 20 let stari delavci in ženske, bodo po novi pogodbi ostali samo delavci izpod 18 let starosti.

2.) Izkladalci apna iz peči dobe za čas, ko apno izkladajo, doklado v iznosu 2 Din dnevno.

3.) V tej točki se kategorizacije po zaposlitvi ni dalo doseči, pač pa je TPD pristala na to, da delavstvo obdrži svojo temeljno plačo, pa naj vrši kakršnokoli delo.

4.) Pri kategorijah so se dosegle sledeče dnevne mezde: v I. kategoriji 31 Din, v II. kategoriji 28 Din, v III. kategoriji 25.50 Din, v IV. kategoriji 20 Din.

službe v eni največjih industrij v dravski banovini.

Ali je tak boj katoliške delavske organizacije proti Jugoslovanski strokovni zvezi potreben zaradi »zanesljive katoliške podlage«, ali je tak boj delavskega značaja, če delavec delavcu grozi z odpustom iz službe, če ne pristopi v ZZZ iz Jugoslovanske strokovne zveze?

Dosledna krščanska pot našega delavskega gibanja v praktičnem gospodarskem in javnem življenju zahteva preureditev človeške družbe po Kristusovem nauku. Izrazito je naše gibanje naperjeno proti kapitalistični miselnosti in njegovemu udejstvovanju v praktičnem življenju, ki vodi majhen odstotek ljudi v brezdelje in bogastvo, ostale pa v uboštvo. Zato je dr. Janez Krek naše delavsko gibanje ustanovil, po tej začetni poti gre in bo tudi vztrajalo na njej.

Danes pa vodijo boj proti našemu delavskemu gibanju ljudje, ki niso imeli nikdar opravka z resnim delavskim

5.) Doklada kurjačem, kadar opravljajo delo kurjenja, se zviša od 2.25 na 2.50 Din dnevno.

6.) Minerji, ako opravljajo minersko delo, dobe dnevno doklado 2.50 Din.

7.) Ta točka je bila v celoti dosežena in je obrazložena v zvezi s točko 3.

8.) Izredne važnosti je bila za delavstvo sprememba besedila nekaterih členov kolektivne pogodbe. Tako se je tekst pogodbe v pogledu sprejemanja in odpuščanja delavcev spremenil in se glasi: Ob delni ustavitvi dela ostane prvenstvo v delu oženjeni delavci I., II. in III. kategorije, kateri so bili v podjetju zaposleni že 3 leta. Ako bi to ne zadostovalo, bodo vsi navedeni zaposleni menjaje.

V primeru delne ali popolne usta-

vitve dela se bo pri obnovi dela zaposlilo prvenstveno reducirano delavstvo, in sicer v kategorijah, v katerih je bilo zaposleno pred redukcijo. Delavci, kateri so odšli na odsluženje kadrskega roka, se bodo prvenstveno sprejeli zopet v delo.

Ostalo besedilo pogodbe je neizpremenjeno.

V soboto, dne 22. maja, je bil nato v Zagorju sestanek delavstva, na katerem so zastopniki strokovnih organizacij poročali o uspehu pogajanj.

Tako si polagoma tudi apneničarsko delavstvo izboljšuje svoj položaj. Da se bo pa to tudi izvajalo, je treba, da apneničarji ohranijo slogu in enotnost in kar je najvažnejše — da gredo v strokovno organizacijo in tako vsi delajo na izboljšanju svojega položaja.

H kolektivni pogodbi stavbinskega delavstva

Kolektivna pogodba za stavbinsko delavstvo še vedno ni podpisana. Predvideno je bilo, da bo na razpravi, ki se je vršila dne 20. maja t. l., končno vendarle podpisana. Vendar do podpisa ni prišlo. Vzrok je v tem, ker so predstavniki delodajalcev izjavili, da so njihova združenja sklenila, da ne pristanejo na to, da bi bilo točno določeno, koliko odstotkov delavstva mora prejemati določene plače po kategorijah, ki so navedene v pogodbi. To se pravi, da bi oni sami odločali o razvrstitvi delavstva v kategorije. Razumljivo je, da zastopstvo delojemalcev takega stališča ni moglo sprejeti. S tem bi delodajalci mogli določiti tudi najmanjšo mezdo, medtem ko bi v višje mezde uvrščali le prav neznančno število delavstva. Predstavniki JSZ so z ozirom na to predlagali, naj se tudi za nekvalificirane delavce v

tretjem mezdnem razredu določi najnižja plača, ki ne sme biti nižja od 3 Din, sedaj 2.75 Din. Ze v eni zadnjih številčk »Delavske Pravice« smo označili, kakšne bi bile plače stavbinskega delavstva po kategorijah v novi kolektivni pogodbi. Ta predlog je utemeljen že z uredbo o minimalnih mezdah. Zastopniki delodajalcev so izjavili, da vzamejo predloge delavstva na znanje in bodo do srede, dne 26. maja sporočili, ako bodo pogodbo podpisali ali ne.

Veliko truda in dela je zahtevala kolektivna pogodba za stavbinsko delavstvo. Skoraj leto dni se vrše razgovori okrog te pogodbe, zato se nam zdi, da bi bilo zelo napačno, ako bi bil rezultat vsega tega dela negativen, in bi delavstvo v stavbni stroki ostalo v brez-pogodbenem stanju. Mnenja smo, da bo to delodajalski strani več škodovalo kot koristilo.

Tržiška stavka pred sodiščem

Pretekli teden se je vršila na okrožnem sodišču v Ljubljani razprava o poteku stavke v Trziču ob priliki lanskoletnega meznega gibanja tekstilnega delavstva. Med drugimi je bil obtožen, da je organiziral stavko tudi naš tovariš in bivši predsednik tržiške skupine Ciril Zupan. Pri tej priliki je sodišče ugotovilo, da ni nobene podlage za preganjanje obtoženih in je vse prizadete oprostilo.

S to razsodbo je dobil naš Zupan popolno moralno zadoščenje, ker je bil vprav on na raznih mestih obtožen in osumljen, da je vršil in organiziral za časa tekstilne stavke, komunistično propagando in da je bil glavni povzročitelj stavke v Trziču. S tem pa je dobila zadoščenje tudi naša tržiška skupina, z njo vred pa tudi JSZ.

Vsled tega procesa tovariš Zupan ni bil sprejet v delo in je bil skoraj vse leto brez potrebnega zasluzka pri družini osmih otrok. Trpel je zato veliko pomanjkanje in bedo, za katero vedo le njegovi najbližji prijatelji in tovariši. Kdo mu bo vso to veliko škodo povrnil sedaj, ko je sodišče izreklo svojo besedo.

Doma in po svetu

Naš vojni minister Marič je na pobabilo odpotoval v Prago, kjer so ga češkoslovaška vlada, posebno vojaški funkcionarji slovesno sprejeli. Imel je važne pogovore

o položaju in razmerju Jugoslavije in Češkoslovaške v okviru Male zveze.

Železniški minister dr. Spaho je potoval več dni po Poljski.

Jugoslovanski časnikarji, ki so potovali po Italiji, so se vrnili. Poročajo, da je Mussolini izjavil, da italijansko časopisje ne bo nikoli več napadalo Jugoslavije. Italija bo izpolnila vse prevzete pogodbeno obveznosti doslovno in do kraja.

Enotna fronta fašistov se kleplje v Jugoslaviji že dalje časa. Sedaj javljajo, da so se močno zblížali Ljotičevi bojovníki in skupina poslancev, ki je lani zapustila Jevtiča, češ, da je kompromisar in se pod vodstvom advokata dr. Baričevića formira v »Jugoslovanski neodvisni klub«. — JNS je priredila po Dalmaciji in Hercegovini par shodov, kjer so govorniki z upokojenim Živkovićem na čelu poudarjali, da hočejo demokracijo in da niso fašisti.

Minister Janković je govoril na sestanku JRZ v Osijeku o političnem položaju. Dejal je, da ima JRZ po občinskih volitvah trdno večino v 7 banovinah, le v savski in primorski ima večino bivša HSS. Zato ne more biti govora o kakšni spremembi vlade. Gotovo pa je tudi, kdo od teh edinih dveh resnih strank bo zmagal. Kajti JRZ zastopa interese vseh banovin enako, nasprotni tabor pa samo koristi dveh banovin.

Pariz je postal po Londonu središče političnih razgovorov. Tam so bili: Rus Litvinov, s katerim je bilo ugotovljeno polno soglasje v velikih evropskih vprašanjih; turški predsednik Ineni, ki je na poti domov preko Aten v Beogradu obvestil o vsem dr. Stojadinovića; češkoslovaški predsednik Hodža in avstrijski zunanji minister Schmidt. Avstrija je dobila spet malo opore za svojo samostojnost v strahu pred Nemčijo pri Angliji in Franciji. Posebno vpliv prve se vedno močneje čuti v srednji Evropi.

Zadnja parada angleških kronanskih svečanosti je bil mimohod 300 bojnih ladij pred pristaniščem Portsmouth. Velika Britanija je pokazala svojo ogromno pomorsko silo.

Velike svečanosti so bile tudi v Budimpešti na Madjarskem ob priliki obiska italijanskega kraljevskega para. Italijanski kralj je izjavil, da je Italija zvesta zaveznica Madjarske in da jo bo branila proti vsakomur tudi z orožjem.

Angleški zunanji minister Eden je na konferenci vseh držav britanske zveze razložil politiko Velike Britanije. Navajal je zlasti tri točke: prevzem garancije za mir na zapadu Evrope; zanimanje Anglije za srednjo in južno-vzhodno Evropo in privrženost Zvezi narodov. Seveda je to le najširši okvir, v katerega znajo Angleži mojstrsko spraviti vsa politična nihanja.

Na Irskem je v prestolnici Dublinu na dan svečanosti kronanja angleškega kralja počil pred spomenikom enega izmed njegovih prednikov peklniski stroj in ga vsega razdejalo. Najbolj vneti irski nacionalisti so priredili tudi bučne demonstracije. Nekaj dni zatem pa je irski parlament sprejel z 58 proti 27 glasovom sklep, da odklanja angleškega zastopnika-guvernerja pri irski narodni vladi. Ta guverner je bil doslej le še formalna vez med Anglijo in Irsko. Sedaj odpade tudi ta, kar pomeni, da Irska ne prizna več angleškega kralja niti kot simboličnega predstavnika britanske imperialne skupnosti.

800 milijonov frankov posojila bo najela češkoslovaška vlada. Francoski parlament je sklenil, da za to posojilo garantira francoska država.

108 podmornic bo imela Italija prihodnje leto. S tem uradnim številom bo prekosila vse. Sedaj jih imajo uradno: Francija 85, Japonska 64, Anglija 54, USA 51.

Čikaški katoliški nadškof in kardinal je ostro nastopil proti nemškemu fašizmu in tudi osebno proti vodji Hitlerju. Tem izjavam se je pridružil tudi protestantski škof v Čikagu. Nemški časopisi divje odgovarjajo in napadajo zlasti Vatikan, pozivajo ga, naj napravi najprej red v svoji hierarhiji, nato pa naj zahteva izpolnjevanje konkordata. Nemško poslaništvo je seveda tudi protestiralo pri ameriški vladi.

Česka narodno-socialistična stranka, ki je bila ustanovljena kot odgovor na pakiranje socialdemokratov v Nemci, je proslavila svoj 40. letni jubilej o binkoštnih praznikih v Pragi. Po pisanju osrednjega glasila te stranke »Česke slovo« je v spredu sodelovalo 53.000 ljudi, ni pa razvidno, da bi bili zastopani pri teh proslavah naši »plavci«, čeprav imajo stike z njimi in so v prejšnjih letih hodili na obiske k njim.

Občni zbor II. rudarske skupine

Huda jama, 16. maja 1937.

V nedeljo, dne 9. maja, se je vršil v prostorih hotela Union v Celju občni zbor II. rudarske skupine. Otvoril in vodil ga je načelnik Pliberšek, ki je uvodoma pozdravil vse navzoče (81 delegatov) ter nato imel kratko poročilo o zaupniškem delovanju v minulem poslovnem letu. Navajal je težkoče in napor vestnih delavskih zaupnikov. Ape-liral je na navzoče, da tudi v bodoče zastavijo vse sile v boj za obrambo delavskih pravic. Širše poročilo od strani načelstva II. skupine je bilo vsem delegatom podano v obliki brošurice. Kdor se za stvar podrobneje zanima, naj se obrne na lokalne zaupnike, o katerih upamo, da bodo šli tozadevno na roko vsakomur, ki se zanima kot član za delo v II. rud. skupini.

Pri volitvah v načelstvo II. skupine so bili izvoljeni sledeči delegati: Ravšer Anton, Mežica, Bedenik Ivan, Hrastnik, Vertačnik Ivan in Pliberšek Franc, Trbovlje, ter Polanc Jože iz Velenja. V nadzorstvo pa Bazelj Ivan in Šuša V. iz Zagorja, to radi tega, ker so po dolgi

debatih in upravičeni zahtevi delegatov iz Velenja, Zabukovce in Liboj prepustili mesto v načelstvu delegatu iz Velenja. V teh rudnikih je zaposleno ca. 1000 rudarjev, niso pa do sedaj imeli nikakega ožjega stika z načelstvom. Tako po razglašenem rezultatu volitev se je odbor konstituiral in ostane še tudi v bodoče načelnik g. Pliberšek Franc. (Toliko v vednost članstvu JSZ). — Končno so se sprejele in odposlale na merodajna mesta še razne resolucije in sicer za ugodno rešitev sanacije rud. pokoj. zavarovanja, za večjo uvidevnost pri delitvi podpor od strani kralj. banske uprave iz bed. fonda delno zaposlenim rudarjem, proti ukinitvi del. zastopstva v II. skupini itd.

Zelimo le, da bi se merodajni činitelji resno zavzeli za naša pereča vprašanja ter enkrat pokazali z delom tudi na tem polju, da jim soc. vprašanja niso deveta briga. Trdno smo uverjeni, da tudi država more biti srečna le tedaj, če bo vsestransko preskrbljena eksistenca tudi nižjim stanovom, kajti delavstvo je

precejšen, v splošnem tudi odločilen faktor v narodnem občestvu.

Imamo namreč razna delavska zastopstva v Delavski zbornici, strokovnih organizacijah, II. skupini itd., ki vsa vrše svojo težko nalogo, pomagati delavstvu do boljše eksistence. Vrše se razna tozadevna predavanja, sestanki in shodi, pošiljajo se razne resolucije in protesti proti poslabšanju naše soc. zakonodaje itd. Manjka nam samo nekaj in to: uvidnih faktorjev na gotovih merodajnih mestih, ki naj bi vsa ta pereča vprašanja resno preštudirali ter iz besed ustvarjali dejanja.

Z ozirom na navedeno prosimo in pozivamo vse, ki sede na odgovornih mestih, da gledajo in skrbijo za povoljno rešitev delavskih teženj, za kar jim bo 100% hvaležnost vračalo na drugi strani.

Vsi smo kot ljudje enaki, zato je naša sveta dolžnost, da zahtevamo tudi za delavstvo človeka dostojno življenje, ter zato za pošteno delo tudi pošteno plačo.

Viničarji

Predrznost - ali kaj?

Ob nekem pogovoru med viničarjem in vinogradnikom glede pravic viničarjev do zastopstva v občinskih odborih se je viničar kot zaveden delavec izrazil: »Mi ne bomo več samo prosili, mi bomo zahtevali.« Ta stavek si je vinogradnik posebno vzel »k srcu«. Čez nekaj dni ga je že povedal drugemu vinogradniku s posebnim poudarkom: »Slišiš, tako ne bo šlo, viničarji ne prosijo več, oni že zahtevajo!«

Ne bomo več prosili — ker izkušnje vemo, da prošnje zelo malo ali nič ne pomagajo — zahtevali bomo vsikdar in povsod, da se nam dajo vse človeške pravice in se nam naj ne delajo krivice. Tako predrzni so že postali ti »venčli«, da že kar samo zahtevajo, ko bi vendar morali biti hvaležni, da jih hočemo

imeti v hišah in jim damo delo in zaslužek, tako se je izrazil neki drugi vinogradnik ob priliki neke viničarske komisije, in drugi je k temu dostavil: »Tu bi morala oblast narediti red, sicer bodo postali samo boljšeвики!«

Tako toraj! Prošnja nič ne zaleže, zahtevati pa bi ne smeli. Delati bi kvečjemu smeli po milosti naših delodajalcev, pa morda še brez zaslužka, ker to, kar dobivamo za plačo, je manj kot miloščina.

Zahtevali bomo, ker moramo zahtevati, ker se zavedamo, da imamo enako pravico kakor vsi drugi zemljani, katerih mnogo živi le od dela delavcev, katere prav živo izmoggavajo. »Sadovi dela pripadajo tistim, ki delajo, ako pa jih delodajalec delavcu sam. prostovoljno noče dati, se mora delavec zanje boriti.

Viničarji in njih gospodarji

Pred nekaj desetletji so bili odnošaji med gospodarji in viničarji vse drugačni, kot pa so danes. Gospodar je smatral svojega viničarja za člana družine, kakor domačega hlapca, deklo ali pastirja. Viničarjevi pa so videli v svojem gospodarju očeta in skrbnika, pa tudi zagovornika, ki je zanje skrbel in jim pomagal. Lepa sloga, ljubezen in zastopnost je vladala med njimi. Skupno so obdelovali vinograd in polja, skupno se trudili za vsakdanji kruh, skupno trpeli, skupno se veselili obilnega pridelka, pa tudi skupno žalovali, kadar je prišla nesreča ali smrt v družino. Drug drugemu so pomagali, brez prošnje ali povračila.

Otroci gospodarjevi in viničarjevi so skupaj rasli, skupno pohajali v šolo, skupno pomagali pri lažjem delu, pa tudi skupno iz ene sklede jedli. Sinovom in hčeram viničarjev so bili gospodarji in gospodinje očetje in matere, še mnogokrat tudi tedaj, ko so dorasli in si ustanavljali lastne domove in družine. Saj je mnogokrat sin ali hči prevzel očetovo viničarijo, ko se je ta postaral in obnemogel. Ja, bili so časi, ko je bil en viničarski rod v eni viničariji po trideset in še več let. Spoštovanje, vdanost in ljubezen, ki je nekdanj vladala med gospodarji in viničarji, je izvirala iz lepega krščanskega življenja, ki

je vladalo nekdanj po kmetskih in viničarskih domovih, ki pa žal vedno bolj in bolj peša.

Stari rod gospodarjev in viničarjev izumira. Mladi pa mnogokrat hodijo svoja pota. Stare navade in običaje odpravljajo, medsebojna ljubezen in zastopnost sloni na trhli podlagi medsebojnega nezaupanja v škodo obema. Nič več ali vsaj malo je med gospodarji in viničarji čuta skupnosti in povezanosti, kot nekdanj v prejšnjih za gospodarja in viničarja boljših časih. Zato pa je tudi pogosto menjavanje gospodarjev ozir. viničarjev znak, da nekaj ni v redu. Stari lepi časi so minuli, kapitalizem je razrušil tudi to skupnost, ki prav gotovo ni nikomur v trajno korist.

A. Krepek.

Jože Gostinčar:

Še nekaj o dr. Jan. Ev. Kreku

21. Krek narodnjak. Dr. Krek je čutil globoko slovensko, kar je pokazal s celotnim njegovim delom. Ni bil prenapet in ni maral za prazne narodne napitnice, ki narodu nič ne koristijo. Pač pa je hotel dejanskega narodnega dela v družabnem gospodarstvu, v izobrazbi in vršenju verskih dolžnosti. Krek je mrzil puhli nacionalizem, ki ne nosi ne moralnih in ne materialnih koristi; pač pa mržnjo in nevarnost svetovnih zapletljajev in voj-ska. On je poleg ljubezni do svojega materinega jezika in do vsega slovanstva spoštoval tudi druge narode in se je naučil tudi nekaterih tujih jezikov. Govoril je vse slovanske jezike, potem nemščino, latinščino, grščino, nekaj arabščine, francoščino in tudi angleško. Enkrat je pisal v neki madžarski list v madžarskem jeziku, in sicer pravilno; toda madžarsko ni znal. Pisal je po slov-nici, ki mu jo je prinesel pisec teh vrstic iz Budimpešte. V kolikor se tiče Jugoslavije je izjavil dr. Krek že zdavnaj pred svetovno vojsko, da se zna pri južnih Slovanih Avstriji tako goditi, kakor se ji je godilo z Italijani. Če Avstrija ne

Vajencem solca in zraka!

V nekem listu z dne 30. julija 1936 beremo: Počitniške kolonije za bolehe vajence niso nobene ovire več za organizacijo vajenskih počitniških kolonij, ker pri nas že obstajajo za solarje počitniški domovi Sv. Martin na Pohorju, Lukovica, Medvode in Rakitna pod Krimom. Solarji uporabljajo navadno le domove samo junija, julija in avgusta. Vajence bi lahko pošiljali na počitnice že maja in še ves september, ki je navadno pri nas še lep in toplel.

V Avstriji imajo več počitniških domov za vajence in kako veliko pozornost posvečajo zdravstveni zaščiti vajencev, dokazuje že dovolj jasno visoka vsota, ki so jo izdali za vzdrževanje domov in oskrbo vajencev, in sicer so lani (v letu 1935) izdali 580.660 šilingov, kar zneso okrog 4.800.000 Din. Toliko lahko žrtvuje majhna in revna Avstrija za delavsko mladino, dočim mi nismo izdali v enak namen niti prebite pare.

Pri nas gredo leta in leta naprej in vse pisanje ne pomaga nič v zaščito zdravstva vajencev in vajejk.

Protituberkulozni teden je minil, pisalo se je na vse načine, kakšna je strašna bolezen tuberkuloza. Nasvetujemo gospodarjem in vajarjem, da pogledajo tudi po naših delavnicah, posebno pri krojačih, šiviljah in modistinjah in isto pri ostalih obrtnih, kako naš obrtni naraščaj dela po 12 do 14 ur dnevno in povrh še brezplačno. Prvi, ki najbolj izkoriščajo delavsko mladino, so se oglasili celjski obrtniki oblačilne stroke proti vajencem, da bi priznali kako odškodnino vajencem za delo med časom učne dobe. O tem bomo še več napisali in bomo pokazali javnosti v pravi luči, kako se dela z vajenci in vajenkami pri nas.

bo pravočasno spoznala škodljivost svoje protislovenske politike, potem se zna jugoslovansko vprašanje rešiti proti Avstri, kar se je točno tudi zgodilo. Da je Krek resno mislil na združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno samoupravno in od drugih primeši neodvisno državno celoto, dokazuje majniška deklaracija v avstrijskem državnem zboru, ki jo je zamislil on sam, uredil pa klub vseh slovenskih, hrvatskih in srbskih poslancev na Dunaju, katero so razen enega Srba podpisali vsi jugoslovanski poslanci. Ta velika Krekova zamisel sama dovolj kaže njegovo sicer trezno slovansko srce in zasluzi, da ga zgodovina ne pozabi. Ker je bil Krek za najširšo osebno in državljansko svobodo, si moremo misliti, kakšno zamisel je imel on o ureditvi sedanje naše države. Dal je v razgovorih razumeti, da naj postoji skupna država za tri jugoslovanske narode (Bolgari ne pridejo v poštev): Slovence, Hrvatine in Srbe. Vsi naj imajo eno lepo hišo, v kateri bo imel vsak svoje stanovanje, ki si ga bo sam po svojem okusu in po svojih potrebah uredil. Za skupno hišo in za hišne potrebe morajo skrbeti vsi, vsak po svoji moči. Istotako imajo skrbeti vsi za varnost in obrambo skupnega doma. Gospodar doma je kralj, ki si za pomočnike uprave, po nasvetu vsakega naroda, izbere potrebno število oseb.

Misijonski teden

se bo od 13. do 20. junija vršil v Grobljah pri Domžalah. Prvi dan je slovesna otvoritev misijonske razstave. V nedeljo, dne 20. junija, pa je v Grobljah misijonski kongres za vso Slovenijo. Ob 9 bo sprejem prevz. g. škofov. Ob 10 bo sv. maša nadškofa dr. A. B. Jegliča na prostem. Med sv. mašo bodo udeleženci prepevali znane ljudske pesmi s spremljevanjem godbe. Govoril bo eden navzočih škofov. Po sv. maši bo misijonsko zborovanje. Ob 1 bo koncert godb. Ob 2 pête litanije s slovesno zaobljubo Kristusu da bohom tudi Slovenci po svojih najboljših močeh delati za širjenje Njegovega kraljestva na zemlji. Kot zaključek bo slavnostna igra na prostem »Naša apostolac«. Ta dan se bodo vsi ustavljali kar v Grobljah.

Iz prevratnih dni v katoliške smeri

Pod tem naslovom prinašajo jeseniške »Naše meje« članek, v katerem pravi, da mnogi naši (ZZD) prijatelji vidijo v Jesenicah nekako kotišče prevratnih nazorov in žarišče, od koder se širi boljše miselnost v njihove še »neokružene« vasi, fare in občine. Da pride člankar lahko do spodaj navedenega odstavka, ki ga ponatiskujemo doslovno iz lista, mora seveda to agitacijo za »Združene« v vsej jeseniški okolici potrditi tudi s stališčem proti JSZ. Njej očita, da je samo filozofirala in lenuharila, mesto da je delala, izpodbujala, zbirala, opozarjala in gradila. Tu, pravi člankar, je temeljni vzrok, da slovensko industrijsko delavstvo še danes ni v večini v katoliškem narod. gibanju. — Mi pa pravimo, da se ima katoliško gibanje na Jesenicah v pretežni večini, za to, kar danes ima, zahvaliti predvsem našim tovarišem, ki jim danes očita lenuharjenje. O tem bomo lahko še veliko govorili in pisali in sicer tako, da bo očitek lenuharjenja padel kam drugam in ne bo obležal na pridnem, požrtvovalnem in globokovernem jeseniškem delavstvu, kateremu gre za preteklost in za sedanost vse priznanje in pohvala tako iz verskega kot socialnega stališča.

Poziv na vse občine, fare in odločilne faktorje, ki so najbrž izven delavskih vrst, pa se glasi takole:

»Napisali smo te vrstice nam in okolici v svarilo, da v vsej medsebojni povezanosti napravimo takim nemogočim razmeram konec. Nasproti vsem ostalim organizacijam smo zato postavili katoliško brezkompromisno strokovno organizacijo delavcev Zveze združenih delavcev. Opozorjamo, naj jo nihče ne zamenja z Jugoslovansko strokovno organizacijo, ki hoče živeti od idejnih kompromisov. Dosljedno v radovljiškem okraju dve skupini naše organizacije ZZD: na Jesenicah in na

Kdor bo hotel imeti prenočišče, mora to javiti vsaj 14 dni prej pripravljalnemu odboru. Vsi udeleženci si morajo nabaviti posebno izkaznico za Misijonski teden, ki se dobi pri vseh župnih uradih. Izkaznica stane 3 Din in ima vsak udeleženec z njo pristop k vsem prireditvam Misijonskega tedna in kongresa. — Radi velike pomembnosti te prireditve se bo naše delavstvo prav golovo kompaktno pridružilo tej lepi proslavi misijonske misli, ki je pač vzvišena nad vsemi vsakdanjimi malenkostmi današnjega časa. Poleg naše vsakodnevne borbe za zmago Kristusovega kraljestva na zemlji bomo ta dan to našo največjo idejo javno manifestirali proti vsem oboževalcem zlatega teleta.

Breznici. Pozivamo ostale občine in fare, da tudi one čimprej ustanove svoje podružnice ZZD in stopijo v naš sklop. Dokler pa nimate lastne organizacije doma, prosimo vse naše odločilne faktorje, da vse store, da se njihovo delavstvo, ki je zaposleno v naših železarnah, nemudoma organizira v jeseniški Zvezi združenih delavcev. (Podčrtano po originalu: op. uredništva.)

V boj proti JSZ so torej vpreženi najrazličnejši faktorji in to nam zadostuje, ker vidimo, da bo ta organizacija končno prav malo delavska.

Prejeli smo in priobčujemo:

Ljubljana, dne 19. maja 1937.

P. n. uredništvu »Delavske pravice« v Ljubljani.

Prosimo, da objavite v Vašem listu z ozirom na izjavo, objavljeno v nedeljski številki »Slovenca« dne 9. maja 1937, sledeče:

»Ni res, da bi izjavo o »Domu in svetlu« in prof. Kocbeku, objavljeno v »Slovenca« št. 104a, dne 9. t. m. sprejel občni zbor A. Z.

Res pa je, da jo je sprejel le del v AZ včlanjenih akademikov tedaj, ko občni zbor po pravilih AZ § 6 ni bil več sklepčen.

To izjavo pošiljamo s prošnjo za objavo zato, ker »Slovenca« ni hotel prinesiti tega popravka. — Za Jugosl. kat. akad. društvo »Danica« v Ljubljani: Ivan Gradišnik, l. r., za predsednika, Zapužek Jože, l. r., t. č. tajnik. — Za Jugosl. kat. akad. društvo »Zarja« v Ljubljani: Osterc, l. r., t. č. predsednik, Planinšek, l. r., t. č. tajnik — Za Jugoslov. društvo akademikov »Savica« v Ljubljani: Jaklič, l. r., t. č. predsednica, Mimica Zagorc, l. r., t. č. tajnica.

Naše okrožne prireditve

V zadnji številki »Delavske Pravice« je bilo pomotoma poročano, da je okrožna prireditev skupin KDM kamniškega okraja preložena na 6. junija. Prireditve se bo vršila v nedeljo, dne 13. junija, v Radomljah. Dopoldan bo skupna sv. maša in tečaj za člane kra-

jevskih skupin KDM kamniškega okraja, popoldan pa pred cerkvijo akademija z zelo pestrim sporedom.

Vse tovariše in tovarišice krajevskih skupin JSZ kamniškega okrožja vabimo, da se popoldanske prireditve v čim večjem številu udeležo.

To in ono

Ne bomo se šli tako... Jeseniški list »Na mejah« hoče vprašanje sv. maše na Jesenicah 1. maja prepeljati na drugo pol in celo pravi, da ni nihče prošil g. kaplana Križmana, da bi opravil sv. daritev za pokojne člane JSZ in da, kdor drugače govori, ta laže. To tudi mi nikdar trditi nismo, ampak je podpredsednik skupine uredil vprašanje sv. maše v jeseniškem župnišču, pod čigar področje spada tudi cerkev na Savi. Sv. maša je bila v župnišču tudi obljubljena, v župni cerkvi pravilno oznanjena, v cerkvi na Savi pa med oznanili nismo slišali ničesar o sv. maši. Na Jesenicah imamo zaenkrat samo enega župnika. V takem slučaju pač ne pride v poštev, ali se kdo strinja z vodstvom krajevnih JSZ ali ne in tudi kaka »zamegljenost« v JSZ ne. Kdo končno zavija oči?

Drugo radijsko predavanje o vajenih bo v ponedeljek, dne 31. maja 1937, ob

20.10. Predaval bo g. dr. Albert Trtnik o »Socialno-medicinskem razmotrivanju o vajenskem vprašanju«. O tej temi je imel referat dr. Trtnik na vajenski anketi dne 25. marca 1937 v Delavski zbornici, vsled tega opozarjamo našo javnost na to važno radijsko predavanje.

Ljubljanski velesjem od 5. do 14. junija bo obiskovalcem nudil mnogo novega in zanimivega. Z obilico razstavljenih predmetov (strojev, kovinskih, papirnatih, kemičnih, živinskih, usnjenih izdelkov, blaga itd.) podajata naša domača industrija in obrt pregled o svojem delu in napredku v preteklem letu. — Priporočamo Vam, da ne pozabite obiskati ljubljanskega velesjema, ki bo letos od 5. do 14. junija. Na železnica imate 50% popust za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 14. junija, za povratek pa od 5. do 19. junija.

tovarištvu vsem darovalcem najiskrenejše zahvalim. Bog vam bodi plačnik. — Stahovica 20. V. 1937. — Zmitek Anton.

Častna izjava

Podpisana Domajnko Ljudmila, poslastica na Radenskem vrhu, preklicujem in obžalujem vse očitke, katere sem izrekla napram g. Jeleni Antonu, upravitelju zdravilnih vrelcev v Boračovi, kol neresnične in izjavljam, da slednjemu ne morem očitati glede njegovega službenega poslovanja ničesar nekorektnega.

Enako tudi preklicujem in obžalujem očitke, da bi hotel podkupiti mené ali katerokoli pričo v njegovi zadevi proti g. Glaserju Joškotu in se mu zahvaljujem, da je odstopil od zasebne tožbe.

Gornja Radgona, dne 15. maja 1937. Ljudmila Domajnko.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 par.

Sklicujte se pri nakupovanju na oglase, ki ste jih čitali v »Delavski Pravici«!

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley

Poslovenil Radej Ciril

»Prosim, gospa! Dokod dam?« ji je prestrigel besedo sprevodnik. Stopil je k njej in iztegnil roko, da bi sprejel vozino.

»Kaj se vam tako mudi!« ga je nezaupljivo zavrnila in mu dala šest penny-jev v roko. »Za nazaj!« je poudarila. »To se pravi, da ne smem kazati svoje izkaznice?« Sprevodnik ji je dal dva penny-ja nazaj. »Sprevodnik naj opravlja svoje delo, ne pa, da se vtika v tuje stvari.« ga je zafrknila.

»No, no, nikar se tako grdo ne prepirajmo! Otroci poslušajo!«

»Vaša gospa bi tudi klela, ko bi kar dve leti morala živeti ob miloščinah. Njej ni treba hoditi v Pirley, kakor moram trapati jaz nocoj. Povem vam, da ni to prav nič prijetna zabava,« se je odrezala ženska in hlastno zagrabila listek, ki ji ga je ponudil sprevodnik. »Vaša gospa stopi eno ali dve minuti, preden se zapro trgovine, v mesnico ali v trgovino z ribami in nakupi vse, česar potrebuje. Jaz pa moram tako daleč v našo združno trgovino. Kadar si pa hoče dati umeriti novo obleko, si pa tudi Vaša gospa vzame več časa,« je neprizanesljivo razlagala razborita ženska.

Sprevodnik je vzel denar od gospe Cullen-ove in ji dal listek. Nato je stopil dalje po avtobusu in ni spregovoril nobene besedice več. Nekateri potniki so se obrnili na svojih sedežih, da bi slišali grenke besede glasne ženske. Drugi pa so se kar dalje razgovarjali med sabo. A videlo se je, da se ne dajo motiti od zgovorne ženske. Ivan Cook in njegova žena sta sedela nekako v sredini avtobusa. Molčala sta in nepremično strmela preko ramen svojih dveh prednjih sopotnikov. Hoteč zakriti svojo samozavest, sta gle-

dala naravnost v slikovite oglase nad okni. Janko je sedel očetu na kolenih in s svojim čistim prstom rezal temno liso na šipi, ki je vanjo dihal. Večinoma so se vozili v avtobusu ljudje iz vasi Wingrove in so za vsakega v vasi prav dobro vedeli, ali ima delo ali ne. Ivan je v avtobusu imel občutek, kakor da je surova, blebetava ženska za njegovim hrbtom nekaj bruhala vanj, nekaj, kar je brizgalo krog njega, ni pa zadevalo ostalih potnikov, marveč le njega in njegovo ženo. Oči vseh so se uprle vanje, videli so, kako jih zagrinjajo valovi krutih besed zgovorne ženice. Opazili so, da je ta surova ženska ustvarila nevdružno ozračje.

Ivana to skrajno bedasto govoričenje in žlobudranje ni prehujo prizadelo. Samo zastudilo se mu je, kakor se človeku zastudijo kvanté, ki jih bruha iz sebe pijanec, pa čeprav so nedolžne. Ženska je govorila budalosti. Ivan je dobro vedel, da Sam Frost ni imel nikakih prihrankov. Ženska ni bila vredna, da bi jo poslušal in se zanimal zanjo. A Ivana to tudi ni najbolj bolelo. Zavest, koliko mora trpeti njegova žena, mu je priklepala oči na oglase nad okni in ga navdajala z neprijetnimi občutki. Njegova žena ni bila tako izkušena kot on. Kar ni naravnost bodlo v oči, za to se sploh ni zmenil. Njo so pa hudo mučile njene lastne misli. V dno duše jo je zapekla sramota in ponižanje. Ljudem v avtobusu se je zastudila nemurna, surova in širokoustna ženska, ki je sedela njej za hrbtom. In tudi njo, Ivano Cookovo, ki je bila vse življenje častna in poštena, so metali v isti koš kakor tole žensko! Za Boga! Od tedaj je zasovražila vsakogar, najbolj pa tisto klepetuljo in tudi vse ljudi, ki so kaj mislili, in svojega moža, da celo svojega moža, ki jo je pahnil v vso to bedo. Le da bi dobil delo, si je mislila, pa čeprav bi zaslužil samo pet in dvajset šilingov in tri penny-je, podpora, ki jima jo naklanja Odbor za javno skrbstvo.

(Nadaljevanje.)

Za skupno upravo in zakonodajo naj odpošilja vsak narod primerno število po splošni, enaki, naravnostni in tajni volivni pravici izbranih zastopnikov v skupni zbor, ki je namenjen urejevanju skupnih potreb in zadev. Uprava vsakega naroda naj bi bila neodvisna. V kolikor je pa potrebno, da prispeva za skupnost, pa odloča skupni svet, kateremu se morajo v tem oziru ukloniti samouprave. V tako urejeni državi bi ne bilo nezadovoljstva, vsaj ne plemenskega. To bi bil nekaj sistem švicarske unije.

22. Splošno mišljenje in nazor dr. Kreka je bilo, in bil je tega trdno prepričan, da je le krščanstvo sposobno osrečiti vse ljudi, ako se uvede v javno življenje in gospodarstvo, s tem da se na temelju sezida nova socialna stavba. Socialno vprašanje postaja biti oš, okoli katere se sučejo vsa druga in tudi versko vprašanje. V socialni borbi ljudje pozabljajo na Boga. Prevelika revščina vodi najboljše ljudi v obup, tako da ne verujejo nič. Kapitalizmu ni za ljudi, pač pa za čimdalje večji dobiček iz ljudskih srag. Zaradi tega se mora krščanstvo z vso močjo zavzeti za to, da se gospodarske razmere spremene v korist dela in delovnega ljudstva.

Delavska pravica

Izhaja vsak četrtek popoldne, v službu praznika dan prej. Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1. Neanklirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva c. 22/1. Oglasi po ceniku. Telefon 2245. Številka čakovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrta leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—, za izkazmatvo stano mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske Pravice: S. Žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čuč